

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

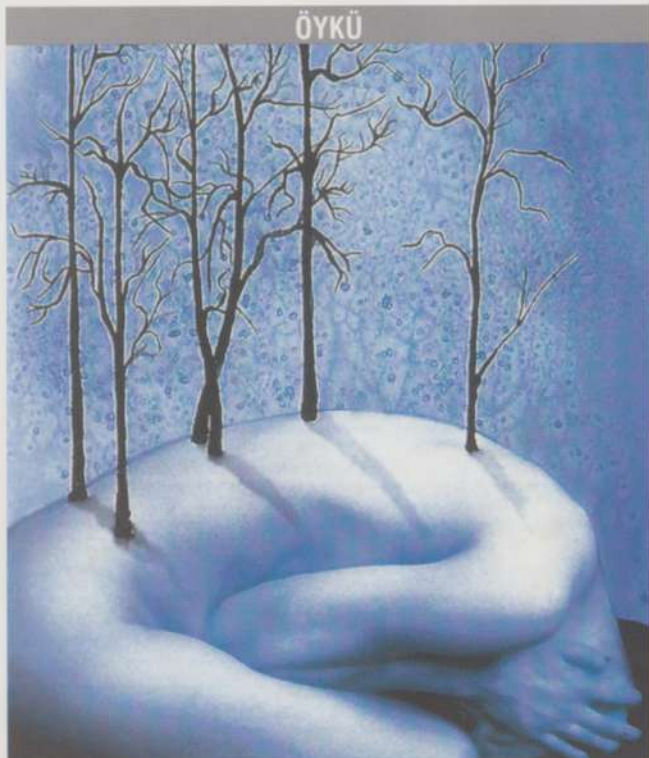
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

CEM ATBAŞOĞLU

SES

ÖYKÜ

Can Yayınları: 1508
Türk Edebiyatı: 431

© Cem Atbaşoğlu, 2005
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2005

1. basım: 2005

Yayına Hazırlayan: Faruk Duman

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Serap Bertay
Düzeltili: Nurten Sönmezcan
Montaj: Mine Sarıkaya

Kapak Baskı: Şefik Matbaası
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 975-07-0554-8

CAN SANAT YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Cem Atbaşoğlu

SES

ÖYKÜ

CAN YAYINLARI

Cem Atbaşoğlu, 1965 yılında doğdu. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakóltesi'nden mezun oldu. **Ankara** Üniversitesi Tıp Fakóltesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi. *Defter*, *Nar*, *Kaşgar*, *Kitaplık*, *Virgöl* gibi dergilerde yazı ve öyküleri yayınlandı. İlk kitabı *Ars Longa Bahar Kısa*, 1995 yılında Ođlak Yayınları tarafından basıldı. *Ses*, yazarın ikinci kitabıdır.

Zeynep'e

İÇİNDEKİLER

Ses	11
Sakarlık	29
Havadan Sudan	41
Evcil Hayvanlar	53
Göçmen	59
İkna	67
Vahşi	73
Hasta	77
Toprak	81
Ses	85

SES

I.

Şehir sesleri: Çıglıklar, sabırsız kornalar, fren gıcırtiları, kavga sesleri, cankurtaran sirenleri... Bir arada iyi tınlamıyorlar; birbirlerine ulanıp, üst üste binip bir uğultuya dönüşüyorlar ki, çok çirkin. 'Kaar-gaa-şa' der gibi tınlıyor, ya da 'bee-laa-gee-lıi-yooor': Kulak kabartınca, heceler seçiliyor.

Faik Bey. Geniş caddelerden birine koşut, çıkmaz bir sokakta oturuyor. Şehir önem kazandıktan hemen sonra yapılmış, yeni şehirle birlikte yapılmış, dolayısıyla bu genç şehirde eski sayılabilecek, hele şimdilerde, benzerleri birer birer yıkılıp yerlerine yeni moda, birörnek yapılar dikildikçe yalnızlığı iyice ortaya çıkan bir apartmanda. Şehrin içine düşeceği çılgınlık da, bu yapının hayatta kalacağı da hesap edilmiş sanki; apartman, aslında caddeden uzak olan sokağın da en korunaklı köşesine kondurulmuş. Ya da en kuytu.

O uyumsuz, uygunsuz, uğursuz koroyu bastıran tek bir ses var geceleri (radyoyu pek açmıyor, bazen TRT 1, bazen; televizyonu, yok): alt kattaki kızın hıçkırıkları.

Yapı sağlam, üst katın gürültüsü altı, alt katın üstü rahatsız etmez aslında, ama geceleyin sokak sustuğunda, şehrin sesi o uğursuz uğultu-

ya dönuştüğünde, hıçkırıklar çınladıkları odanın tavanını, Faik Bey'in çalışma odasının zeminini delmeye başlıyor. İnceden inceden başlıyor kız, tam akşam yemeğinin üstüne; Faik Bey bulaşıkları bitirip de odaya döndüğünde zeminin titreşimlerini bedeninde hissediyor; pek tekin değil; kulağına ulaşırken bütün bedenini titretiyor; sonra, başladığı gibi, yavaş yavaş kayboluyor. Faik Bey'in gözünün önüne, sinmiş, ağlaya ağlaya uyuyakalmış bir kız geliyor, bir süredir başında oturup da okuyamadığı dergisine dönmeye çalışıyor, ama boşuna. Ses kesildikten sonra sıra, aklında her nasılsa bir görüşte yer etmiş o imgeye, kızın bezgin ifadesine geliyor. Faik Bey, gayri menkul hukukundaki yeni yorumlarla cebelleşmeyi bırakıyor.

Böyle ağlayacak ne var kızım?

Kızı alt kata taşıdıkları gün pencereden görmüş olmasaydı kestiremezdi gerçi, ağlayan, bir kadın mı, yoksa genç kız mı: Bütün kadınlar, ağlarken küçük birer kız olurlar; biliyor.

İlk işittiğinde önemsememişti (babayla kız kavga etmişlerdir), hıçkırıklar yükseldiğinde lahavle çekmişti (ev sahibi adam değil ki doğru dürüst kiracı bulsun), son perdeye ulaştıklarında da küfrü basmıştı içinden. (Hep içinden küfredirdi; pek de seyrek etmezdi hani.)

Yoksa bir yeri mi ağrıyor?

Apartmanı müteahhide verme tasarısını anlatan ev sahibine de içinden küfretmişti ya, adam kiracısını iyi tanıdığından, içinden geçeni okumuş, kem küm edip konuyu kapamıştı. Günler sonra tekrar açacak gibi olduğunda da, Faik

Bey'in üstüne bir ataklık gelmişti, kendisinin bile şaşırdığı bir ataklık. Uzun bir söylevle, tasarının yanlışlığını anlatmıştı adama. Hadi yanlışlığı bir yana, bu güzelim apartmanı yıkıp yerine, yeni çirkin bir şey diktirmek ayıptı, yakışık almazdı.

Ev sahibi Rıfkı Bey'in hali vakti yerindeydi. Üç apartmanı vardı, üstelik ikisi merkezi yerde. İkisi müteahhide, yenileri yapılmak üzere verilecek, biri... kalsın. Evet, kalsın. Tamam, üsteleme-ye lüzum yok. Zaten yeri de...

* * *

Faik Bey'in kapı zili iki kere çaldı. İki kere, kesik kesik, ama ısrarlı. Önce dondu kaldı Faik Bey: Kim? Bu saatte kim? Kuşluk vaktiydi, kapıcı servisini yapmıştı. Yapmış mıydı sahi (bazen gecikirdi çünkü, tembel olduğundan), yapmıştı işte, aldırıldığı peyniri iyice yıkayıp buzdolabına koyduğunu hatırladı. Peki kim? Üstelik zili? Herkes bilirdi ki o evin zili çalınmaz, kapısı hafifçe tıklatılır. Baro dergisinin son sayısını masanın üstüne bıraktı, ellerinin titremesini görmezden gelmeye çalışarak kapıya seğirtti. Ayaklarını yere sağlam bastı, besmele çekti, üstteki kilit inat etti, bir besmele daha, alttaki kolaydı, şrak diye açıldı.

“Buyurun?”

Faik Bey'in sesinde o tını vardı artık. Karar okuduğu ses, gençlik sesi. Ev köhneleştikçe, gecenin uğultusu yükseldikçe gırtlğından içeri kaçmış, ancak yabancıların karşısında, böyle kendini toparlayabilirse geri dönen o davudi ses.

Sesi, istediğı etkiyi yarattı ziyaretçide. Adam,

Faik Bey'in titremesini, çarpıntısını gizlemeye çalıştığını fark etmedi, tekmil verir gibi tanıttı kendini.

“Emekli Deniz Astsubay Şamil Sırmacı!”

Güleç yüzlü bir adam.

“Buyurun?”

“Efendim, biz alt kata, ev sahibinin boşalttığı daireye taşındık geçen gün... Saygılar... Rıfkı Beyler sitayişle söz etmişlerdi sizden... Ben de, tanışalım diye...”

Faik Bey elini uzattı, “Hoş geldiniz, güle güle oturun,” dedi. “Teveccüh göstermiş Rıfkı Bey; biz onunla çocukluk arkadaşıyız.”

Şamil Sırmacı biraz gevşedi. Evden yayılan kokuyu aldı. Naftalin, toz, yaşlı adam.

“Tamam işte, sizi ne kadar sevdiği belli efendim, hatırlınızı kıramamış, apartmanı yıktırmaktan vazgeçmiş...”

Faik Bey gafil avlanmış olduğundan, salonun kapısını kapamayı unutmuştu; tanışma töreni, çarpan kapının sesiyle bölündü. Şamil Astsubay'ın yüzü seğirdi, belli belirsiz; Faik Bey terliğinin içinde ayak parmaklarını kıvırdı.

“Yıktırmak değil,” dedi, “müteahhide verecekti.”

“Yani işte,” diye geveledi Şamil Sırmacı, elini kolunu nereye koyacağını bilemedi. Artık sözünü sürdürebilmesi için Faik Bey'in bir şeyler sorması gerekiyordu, sözgelimi daha önce nerede oturuyorlarmış, nerede görev yapmış, hanımı nerede... Ama işte, o kapı sesinden sonra Faik Bey ayak parmaklarını kıvırıp kaldı.

Astsubay bütün gücünü topladı:

“Efendim ben kızım ile birlikte taşındım buraya. Hanımı iki ay önce kaybettik. Kanserden...”

Yeni bir tehlike. Ya sorarsa: “Sizin hanım?” Faik Bey, hukuk fakültesinde okurken nişanlandığını, görücü usulü ile nişanlanmış olsa da o kızı çok, ama çok sevdiğini, sonra günün birinde, yine birbirlerini daha iyi tanımaya çalışarak pastanede otururlarken kızın mal varlıklarını sorması üzerine yüzüğü attığını, annesinin, “İyi etmişsin evladım”, babasının, “Salak, salak!” dediğini, bir süre kararsız kaldığını, sonra kızı arayıp özür dilemekten vazgeçtiğini, sonra, işte sonra olmadığını... bunları anlatmayı çoktan bıraktı. En son, kürsü hâkimliği yaptığı şehirlerden birinde, savcıya dökmüştü içini, bir içki sofrasında, ertesi gün de darılmıştı ona, bir daha konuşmamışlardı.

Tehlike yok. Şamil Sırmacı’nın asıl derdi, usulünce kendini tanıtmak:

“...Zor tabii. Kız da biraz rahatsız, inşallah gürültümüz sizi rahatsız etmiyordur...”

“Ne gürültüsü?”

Ne yani, hanımı ölmüş, kızı da delirmiş olan evlerin gürültüsünü hoş görmek mi gerekiyor?

“Efendim, kız beş yıldır bir bunalım geçiriyor, bir deprasyon...”

Deprasyon değil, depresyon. Neyse.

“...Götürmediğimiz doktor kalmadı. Yavaş iyileşir diyorlar. Tabii, annesi sizlere ömür olunca moralman da yıkıldı çocuk. Hanımın üzüntüsü ikinci planda kaldı yani benim için. Ölüsü olan bir gün, delisi olan her gün ağlarmış derler, valla bizim başımızda ikisi de var. Dedim ki, yas evinden çıkarsak ikimizin de morali düzelir. Burası ne

de olsa düzenli şehir, memur şehri...”

Faik Bey onaylayarak başını sallamayı bıraktı: Artık öyle bir şehir yok.

“Sağ olsun, bizim gemi komutanı öneyak olmuştu da bir kooperatife girmiştik. O da daha bitmedi, kooperatifler malum. Ben de dedim ki, madem sonunda bu şehre taşınacağız... Zaten şimdi borsada oynuyorum, günümüzün mesleği, malum...”

Becerikli de ha!

Salon kapısı artık kapalı olsa da, apartman aralığı esintiliydi. En tehlikelisi bu havadır, insan hiç fark etmeden şifayı kapar, terli terli rüzgârı yedi mi...

Faik Bey, “Başınız sağ olsun, geçmiş olsun,” dedi, “gürültü falan gelmez bana, güle güle oturun.”

Kapıyı kapadı, iki kilidi de denetledi, zinciri taktı, yüreğinde bir ferahlıkla içeriye seğirtti. Efendi adam ama, güvenip de birden içli dışlı olmamalı.

* * *

Rıfkı ile Faik çocukluk arkadaşıydılar aslında. Arkadaş da denemez ya, işte Faik’le ne kadar arkadaş olunabilirse o kadar. Elli yıl önce Rıfkı’nın adı ‘ev sahibinin oğlu’ idi Faiklerin evinde; Faik, Rıfkı’dan söz etmezdi çünkü. Tanışırılar mıydı? Evet ama, bahçede, okulda, kapıda karşılaşırlardı, o kadar. ‘Ev sahibinin oğlu’ dendi mi kimden söz edildiğini anlardı Faik: O haylaz çocuk. Tembel. Karnesinde orta bile var. Rıfkı ise

ürkerdi berikinden. Büyüyünce, önemsememeye başladı.

Faik liseyi bitirince İstanbul'a gitti, okulu bitirince de hep taşrada görev yaptı. Emekli olup döndüğünde, annesi de babası da yoktu artık. 'Ev sahibinin oğlu'nu ilk gördüğünde, sevinç değilse de, tatlı bir duygu geçti içinden, bir sıcaklık duydu. "İnsan sılaya dönüp kimi şeyi, kimi eşi dostu yerinde bulunca seviniyor," dedi. Birbirlerine 'Bey' dediler, bu da hiç tuhaf kaçmadı. Zaten ismiyle çağırdığı kimse yoktu ki, 'ev sahibinin oğlu'na (yeni ev sahibine) 'Rıfkı' desin. Kendisiyse, ta çocukluğunda 'Faik Bey'di zaten, ta o zaman bile ona 'Faik Bey' dense yeriydi.

Ev sahibi -Faik Bey'in gözünde- becerikli, hayatta başarılı, Faik Bey de -Rıfkı Bey'in gözünde- okumuş adamdı. Faik Bey becerikli adamlardan, Rıfkı Bey de okumuş adamlardan pek hazzetmezdi ama, aşinalığın sağladığı güvence, birbirlerinden duyabilecekleri hoşnutsuzluğa engel oluyordu. Yaşları gereği aralarında var olması beklenen mesafe de, iyi bir tampondu artık; gecikmiş selamlar verdiler birbirlerine. "Günaydın Faik Bey", "Nasılsınız Rıfkı Bey"...

* * *

"Yalnız, hiç sokağa çıkmadığını da hesaba kat," diye yeni kiracısının sözünü kesti Rıfkı Bey. Girişteki gül ağacını okşadı, arka bahçeye geçtiler. Eski apartmana uğramadan olmuyordu. Bahçenin bakımı, kapıcıyla konuşulacak konular, eh, hiç bitmeyen onarımları denetleyecek başka kim-

se de yok... Hep Faik Bey'in yüzünden. Şimdi pırıl pırıl, bakımlı bir apartman olabilirdi burada; buy-
sa, köhneliğiyle diğerlerinin arasında hemen bel-
li oluyor, utandırıyor insanı. Oturdun kaldın ma-
dem, bari burnunu çıkar da biraz işle güçle ilgi-
len. Sahiplenmeye gelince, benden çok ev sahibi-
sin.

Faik Bey'den Astsubay'a övgüyle söz eden,
Hayriye Hanım'dı aslında, Rıfkı Bey'in karısı.
Rıfkı Bey apartmandan taşındıysa, Hayriye Ha-
nım'ın isteğine uyduğundan taşınmıştı. 'Şöyle da-
ha modern, mutfak geniş, kalebodur döşeli, mi-
safır geldiğinde rahatça yatırabileceği' bir ev isti-
yordu hanımı. Rıfkı Bey'e kalsa, apartman müte-
ahhide verilmiyorsa mahalleden uzaklaşmanın
da âlemi yoktu.

Apartmanı müteahhide vermeme kararına
gelince, o kararı kimin aldığını gerçekte ne kendi-
si biliyordu, ne karısı, ne de Faik Bey. Biri sorsa,
"Faik Bey'i kıramadım, olacak iş değildi," derdi
gerçi, "adam eski komşumuz." Hayriye Hanım
ise, eşe dosta bunu kendi tasarrufu gibi anlatmayı
seviyordu nedense: "İlk göz ağrımız canım, gelin
gittiğim ev. Her şey para mı yani? Rıfkı'ya kal-
sa..." Faik Bey, arka bahçeye karşı çayını içerken,
ev sahibini ikna ettiği o uzun konuşmasıyla övü-
nüyordu için için. Güzel, değerli yapıyı koruyordu
o, geçmişine duyduğu saygıdan. Yoksa, nasılsa ki-
racı değil miydi, buradan çıkar, başka yere taşı-
nırdı.

Şamil Sırmacı, Hayriye Hanım'ın Faik Bey'i
övüşüyle ev sahibinin temkinli tutumunu bağ-
daştıramıyordu. Hem 'çok değerli, çok saygıdeğer

bir bey'fendi', hem 'sağı solu belli olmaz'! Aslında, hem çok saygıdeğer hem de sağı solu belli olmayan adam tanımamış değildi; delikanlılığından bu yana böylelerinin arasında yaşamıştı. Belki de yeni komşusunun 'öyle' biri olduğuna inanası gelmiyordu. Emekli olmuş, denizden uzaklaşmış... Yağmurdan kaçarken...

"Sokağın çıkılacak hali mi kaldı Rıfkı Beyciğim!" dedi, "Üstelik, adam evinden çıkmıyorsa, çalıştığından. Boş adam değil, belli."

"Orası doğru," dedi Rıfkı Bey. Ama suratı asıldı. "Yine çimler biçilmemiş."

"Ben ona kendimi sevdirim."

"İyi dinle o zaman," diye sesini yükseltti Rıfkı Bey. Şamil Sırmacı dikkat kesildi.

Bakıştılar, bakıştılar, önce ayan Rıfkı Bey oldu, asık suratı hafif bir gülümsemeyle aydınlandı.

"Yani onu iyi dinle, her anlatacağına değer verdiğini belli et," dedi.

* * *

O da bunun ilk göstergesi olarak, ertesi sabah komşusunun kapısında bittiğinde zili çalmayıp kapıyı tıklatma kuralına uydu. Faik Bey'in zili neden söktürmediğini de merak ediyordu ya, bunu düşünmeyi sonraya bıraktı.

"Buyurun?"

Hâlâ mı?

Olsun olsun. Toparlandı, 'buyurun'un anıştırdığı 'fazla yaklaşma' uyarısını anlamazdan geldi bu sefer, bastırdı.

"Günaydın Faik Abi. Geçerken bir uğrayayım

dedim. Yüzünü gören cennetlik valla!"

"Hoş geldin Şamilciğim," dedi Faik Bey.

Bazen kendi ettiği söze, kendi yaptığına şaşırıldığı olurdu, olurdu da, bu kadarı...

Eh, geri dönemezdi artık. O gülücük yumağı, o mutluluk anıtı, karşısında daha da mutlu edilmeyi beklerken... Bir kolunu duvara dayamış, ötekini nereye koyacağına yine karar veremiyor. Hani Faik Abi'si 'içeri buyur' demeye kalkışacak olsa, sözünü bitirmesine fırsat kalmadan...

Buyur Faik Abi, der gibi bakıyor, nerelere gidelim, nelerden konuşalım, neşeni biraz olsun yerine getirebilir miyim, öyle ise ne mutlu bana, sen emret...

Bu neşeli 'günaydın' yetti Faik Bey'e, yaptığına kendisi de inanmayarak buyur etti komşusunu, orta şekerli birer kahve bile içtiler. Şamil Sırmacı'nın dayattığı biçimde davranabilmek için bütün gücünü kullandı. Zaten insan 'Şamilciğim' demiş bulunduğu kişiye beş dakika sonra 'Şamil Bey' demeye nasıl başlar ki... Hele Faik Bey... Kimsenin gözüne bakamayan, bundan ötürü de burnunu hep havada tutmak zorunda olan, o utangaç, mağrur adam.

Davetsiz misafiri çalışması gerektiğini anırtarak yollama hakkını da, ancak uzun süre sonra bulur kendinde. Beriki hayat hikâyesini ayrınıtısıyla anlattıktan sonra, bir de kendisinininkini anlatmasını isteyecek kadar ileri gittiğinde.

Şamil Sırmacı, Faik Abi'sinin evinden erinçle çıktı, çıkar çıkmaz derin derin soluk alıp verdi bir süre. Hem sevinçten, hem temiz havanın tadını çıkarmak için.

Gurur ile örölmüş o duvarda delikler vardı işte, sızılabilircek delikler.

* * *

Faik Bey huzursuz. Kapıyı kapadı, o da derin bir soluk aldı, kapıyı kilitlemeyi unuttu. Belki de, taşıyageldiği zırhın yükünü ansızın duymaya başladığından.

Zırh delindiğinden midir?

Şamil Sırmacı'yı geçirirken kapıda beliren postacının uzattığı zarfı açtı:

Bilirkişi, tayin edilmiş. Nihayet!

Sarı zarfta, Faik Bey'e hitaben yazılmış bir yazı. Bilirkişinin yapacağı tespitte davacı da hazır bulunabilirmiş, kiracısının zarar verdiğini savladığı dairesi incelenirken. Sonra, şu tarihte, şu saatte mahkeme tekrar...

İşte böyle, bu memlekette kimsenin hakkını başkasına yedirmezler. Yeter ki işin peşini bırakma.

Bir ürperti şöyle bir yalayıp geçti, öç almanın hazzını gölgeledi biraz:

Komşulardan biri postacının elinde zarfı görmüş olabilir mi? Olamaz. Hem gördülerse de nereden anlayacaklar?

Kirada bir dairesi olduğunu yıllardır gizliyor. Rıfkı Bey'den, Hayriye Hanım'dan (bilirlerse, çık demeleri kolaylaşır diye), diğer komşulardan (âlemin ağzı torba değil ki...), elbette kapıcıdan...

II.

Sabah bilirkışı tespitine katılmaya giderken kapıda –yine– Şamil’le burun buruna gelmiş olmasaydı, uyuyacaktı daha, anlamayacaktı.

“Günaydın Faik Abi, hangi dağda kurt öldü yahu, sizi görür müydük buralarda?”

Ön bahçenin sokağa açılan kapısında dikilip kaldılar.

Bakkalın müşterisi yoktu, Şamil’in gür sesini duyunca kafasını dışarı uzattı, Faik Bey’i görünce de bir adım attı dışarıya. Bakıyor.

“Günaydın Şamilciğim. Dışarıda işim var biraz.”

Yahu burada da mı? Sen kalk kırk yılın başında sokağa çık, daha dışarıya adım atar atmaz....

“Hayırdır abi?”

Yok, zarfı gördü bu, cin gibi zaten, sarı zarfı tanıdı, kafayı çalıştırdı, anladı.

“Bir akrabayı görmeye gidiyorum Şamil, döneneğim.”

“Belli oluyor abi, temelli gider gibi bir halin yok zaten!”

Şamil Sırmacı bu sözünün üstüne bir de kahkaha patlatınca, yolunu doğrulttu Faik Bey, caddeye doğru. Kafasında ‘densiz’ sözcüğünü oynatıp duruyordu ya, o da eksik kalıyor, bu herifi anlatmaya yetmiyordu.

Şamil Sırmacı ileri gittiğini anladı: Hani Rıfkı Bey’in uyarıları... Allah kahretsin, bir çuval inciri berbat ettin Şamil; tam şöyle akli başında, gün-

görmüş bir komşu, bir abi bulmuşken... Faik Bey'in arkasından seslendi, son bir deneme, bir yaranma çabası: "Zili söktürelim mi abi? Çok kolay iş, ben bile yaparım."

Faik Bey döndü, sorarak baktı.

"Kapı zili Faik Abi, hani seni rahatsız etmesin diye..."

"Bakınız Şamilciğim" dedi Faik Bey, adımlarını hızlandırdı.

* * *

Olup biteni gözden geçirip anlamaya ancak eve döndükten sonra vakit buldu. Bilirkişi tespiti-nden döndükten sonra, yine şehir seslerini dinlerken: bu apartmanda istenmediğini, bunun kendisine açıkça söylenemediğini, ev sahibinin çıktığı daireye neden Şamil Sırmacı'yla deli kızını yerleştirdiğini, kızın, babası öyle buyurduğu için çılgınlık attığını, hepsinin, hepsinin, kendisini bu evden kaçırmak için düzenlenmiş olduğunu, kendisini kaçırdıktan sonra bu değerli yapıyı yıktırıp yerine kendileri gibi soysuz ama gösterişli bir şey yaptıracaklarını...

Bunu anlayınca, tuhaftır, rahatladı, bütün gün yay gibi gerilmiş bedeni gevşedi biraz. Sonra öfkenin yerini bir kırgınlık aldı: Tamam, şehir eski şehri değil artık, cumhuriyetin ilk yıllarındaki o soyluluğu kalmadı, ağzına kadar doldu, akın akın geldiler, hepten delirttiler, orası kabul, zaten galiba bütün ülke değişti, karıştı, anlaşılmaz oldu, tamam. Tamam da, Rıfkı Bey yapamayacaktı bu oyunu. Para hırsıyla dalmayacaktı o anlaşılmaz

kargaşaya, bugüne ayak uydurmak adına bu deliliğe katılıp sağlam töresinden vazgeçmeyecekti. Yazıklar olsun!

* * *

Şehir sesleri: çığlıklar, sabırsız kornalar, fren gıcırtiları, cankurtaran sirenleri, kavga sesleri... Şimdi, üst üste bindiklerinde, deli bir kızın çığlığına dönüşüyorlar. Faik Bey'in gözünün önünde, karnı ağrıyan bir deli. Acının buruşturduğu bir yüz.

Gidip radyoyu açıyor, Yurttan Sesler Korosu'nun sesi önce odayı dolduruyor,

Hem annemi, hem babamı... sonra apartmana yayılıyor, ben köyümü... apartman inliyor, öz-lee-diim.

Deli kızın çığlıkları işitilmez oluyor.

III.

Şakacı yeşil. Delifişek kırmızı. Sarı, çivit mavisi hatta. Apartman, gecekondur karışık.

Her hafta yeni biri bitiyor karşısında, Rıfki Bey şaşırıyor. Balkonları var. Belki pencerelerinde sardunyalar... O kadarı buradan seçilmiyor.

Nedense, bu yeni yapıların kendisinde uyanırdığı duyguya yabancı değil. Kafasında, çocukluğundaki bahçeli, tek katlı evlerle iki katlı apartmanların imgelerinin hâlâ bir yeri olduğundan,

gecekonduları da en çok onlara benzettiğinden herhalde. Onlar, elli yıl öncesinin, eski mahallesinin bahçeli evleri gerçi; aklının bir yanı, o evlerin hepsinin külrengi ya da küf yeşili olduğunu iyi biliyor. Şimdi mantar gibi biten, rengârenk gecekondular, ‘modern’ apartmanlar derinlerden eski bahçeli evlerin imgesini çıkarıyorsa, renk benzerliğinden değil. Çocukların gözleri olmayan renkleri mi görür acaba? Çünkü o bahçeli evleri aklına yazan, onlardan birinde yaşayan Rıfkı, çocuktu daha. Şehir de öyle: yeni, ümitli, çalışan.

Rıfkı Bey’le Hayriye Hanım’ın yeni evlerinin geniş bir cephesi var. Rıfkı Bey her sabah uzun uzun düşünürken, şehrin yayıldığı yeni düzlükleri seyrediyor böyle. Buraya taşınmalarıyla işleri oğullarına bırakması hemen hemen aynı aylara denk geldi. Bu ev, bundan ötürü, biraz da emeklilik demek onun için.

Karısının çıkardığı seslerin, mutfak seslerinin yıllardır hiç değişmediğini de fark ediyor bugünlerde. Bir tür karşıtlık bu: Her şey değişti, Hayriye’yle biz değişmedik. Değişmedik mi? Değişmedik, bak işte çay bardaklarının usul şingirtisi, radyodaki türküler... Hayriye’nin, sesini içine çeke çeke türkülere katılışı... Bu sabah-mırıltısı hep aynı; cep telefonlarından arayan oğulları bile bozamıyor onu. Üstelik, geniş, modern ev istedi ama, mutfağa televizyon istemedi Hayriye; mırıltıya televizyon sesi karışmıyor.

Hayriye Hanım. Kendi sesini yuta yuta türkü söylüyor.

Rıfkı Bey’in aklına Faik Bey düşüyor. Acilen hastaneye kaldırıldığı gün nasıl var gücüyle di-

rendiğini hatırlıyor. Bir süre hepsiyle nasıl... boğuştuğunu (evet, düpedüz boğuştuğunu), sonra, direnmenin artık kendi kendini gülünç duruma düşüreceğini anlayınca nasıl silkindiğini, cankurtaran aracına sanki kendi çağırmış olduğu bir taksiye biner gibi girdiğini... Durumu yumuşatmak, biraz da o yalancı doğallığı pekiştirmek için havadan sudan konuşmaya çalışan, ne diyeceğini bilemeyip de, “Sen askerliğini ner’de yapmıştın Faik Abi, askerliğini?” diye gürleyen Şamil’i, “Saçmalamasana sen!” diyerek nasıl yatıştırdığını, böyle derken sesini denetlemeyi nasıl da becerdiğini...

Pencereyi açıyor. Gecekondulardan gelen horoz seslerine, çevreyolundan gelen taşıt sesleri karışır bu saatlerde. Karşıdaki düzlüğe yayılan türedi mahallenin sakinlerinin horoz sesiyle uyanıp çevreyolundan işe gittikleri saatler.

Karısı, mutfakta beklemekten sıkılıp yatak odasına seğirtiyor. Kahvaltı hazır, Rıfkı uyanamadı mı?

Rıfkı Bey karısının dokunuşuyla irkiliyor, burun buruna geliyorlar. Kadın kocasının yüzünü görünce afallıyor: Yaşlandık, ikimiz de sulugöz olduk. Ne diyeceğini bilemiyor.

Sonra, omzunu sıkıyor adamın: “Sırası mı canım şimdi, sabah sabah?”

SAKARLIK

I.

James'in hayatı, Virginia'nın günlükleri, bir de Fowles diye bir adam varmış, yeni öğrendim, onun hikâyeleri. İşte, üçünü de etüt öğretmenime teslim ettim. Tam gününde. James de Virginia da kadim dostlar artık, kitaplarından. Nerede, nasıl davranırlardı, tahmin edebiliyorum sözgeli mi, ya da buradaki kitaplardan hangilerini severlerdi, yenilerden kimi nasıl eleştirirlerdi... Hem bana öyle geliyor ki, tanışsaydık onlar da beni severlerdi. Belki de yanlıştır bu, bilmiyorum. Ama bu salondaki herkes dost bana, orası kesin.

Bir de o var işte; etüt öğretmeni dediysen, öğretmen olduğundan değil. Ama bazen öyle davranır. Raftan kalın bir kitap düşünce, örneğin, başını hafifçe kaldırıp gözlüklerinin üstünden şöyle bir bakar, içimden özür dilemek zorunda kalırım.

Utancımı yüzümden okur, beni bağışlar, kitabına döner. Bu büyük, sessiz salonda, okuduğu kitabın hışırtısıyla sağladığı bir yetke var ki, her girintide duyulur. Bir de o mavi gözleri...

Bazen de, özür dilerim güzelim, derim, biraz da bıçkınlığa özenirim yani, yoksa, delikanlı töre-

sinde yeri yok bu tutkunun. Sallantılı kimliğimi silkeler, savurur, şaşırtır durur beni. Umarım ki, ben de onu şaşırtıyorum, beni önemsiyor.

Her seferinde bağışlandığımı ner'den anlıyorum? Yüzündeki belli belirsiz gülümsemeden. 'Gülümseme' değil de 'gevşeme' demeli aslında. Başını ya... vaş... ça yana eğip bakar. Gözlükleri burnuna inmiş. Minik, kalkık, pembe burnuna. "Ah, yine sakarlığınız tuttu." Ah, evet, sa-sa-sakarlığım tuttu.

İçimden kekelerim, onun tatlı sert bakışına da bu ifadeyi yapıştırırım, ancak kötü çevirilere yakışacak bu ifadeyi. Adı Mrs. ile başlayıp Türkçe bittiğinden belki. Hem de öyle bir Türkçe ki, kişi adın sahibinin yedi göbek öteden Türk olduğunu sanır. Onu gözümde biraz tuhaf, ayrıksı kılanın da bu olduğunu anladım artık: Adı kafamı karıştırıyor. Yüzünün kopkoyu beyazlığı gibi.

II.

Sefeo: Uçak biletinde öyle kısaltılıyor. Market Street'ten havaalanına özel servis araçları var. Onlardan birine yerleşti Ali. Daha doğrusu, kuruldu: Tek yükü, şişkince bir bavul. Kâğıt, kalem, kitap dosyası yükten sayılmaz. İki yıldan sonra ülkesine dönen biri gibi değil pek; uçaktaki rahatını gözetiyor. Temelli dönen biri gibi, hiç.

Şehir büyük bir havaalanı zaten, her yer turist kaynıyor. Hele yağmursuz mevsimde. İki yıl boyunca, ne zaman gezmeye çıksa, kendini Pier'lerden birinde buldu, Alcatraz'a yanaşan toplulukların kılavuzlarını dinledi, çoğu zenci. Gırtlaklarını iyice karartarak bağırdılar, üç dilde kaçış hikâyeleri anlattılar.

Havaalanı kalabalık, şenlikli. Seyirlik. Hiçbir ülkeye ait değil. Uçak saatine kadar, kahvecilerden birine.

Acar bir Türk kızı vardı bu şehirde; öğrenci. İki yıl boyunca, Ali'nin canının çektiği sözcükleri bulup çıkardı hep. 'Ilık' gibi mesela. 'Elma'yı ondan işitti, 'güz'ü... Tatil günlerinde uzo götürdü Ali'ye, konserve pilaki buldu.

Sabah Ali, "Havaalanına gelme," dedi, "artık Türkiye'de görüşürüz, yazın, okulun tatil olunca." Dudağı düştü. Çocuk!

III.

Sokak başları tutulmuştu. Her sokağın nöbetçisi vardı. Faşist ya da komünist. Mahallesine göre.

Şehrin havası kirliydi. İş odalara sızardı. Kızıl, yeşil savsözleri atlayarak, gri yapıların bezeklerini, evlerin içine içine. Baş ağrıları bırakarak.

Sokaktaki savaşçılar, baş ağrısı nedir, bilmezlerdi. Ali de öyle. Serde bir militanlık vardı. Ka-

fası kocaman olurdu yalnız.

Pazar akşamları, babalar öğle yemeğinden kalan barbunyayla şişenin dibini görürlerdi. İs ile bol buz, rakının koyu beyazını kırardı. Bardakta yarı saydam bir sıvı, çeperinde anason tortusu.

Şişe biterken, oğlu komünist olan babalar faşist, faşist olanlar komünist, nefaşistnekomünist olanlar da hemfaşisthemkomünist kesilirlerdi. Rakı dillerini açıp kavrayışlarını hızlandırdığından, bir de, bütün hafta boyunca evde birikmiş düşmanlığın şöyle bir dökümünün yapılp temizlenmesi gerektiğinden.

Bu dünya için Atatürkçülükleri vardı, besleyip büyüttükleri 'dünya görüşleri', öbür dünya için de, Ramazanlarda, dini bayramlarda kabaran Cumhuriyet Müslümanlıkları. Bir de adları, oğulları işte; iki tarafta da geçer akçe: Eh, yeter.

Kar kararsız, serpelerdi, iyi aile çocukları ödevlerini yapıp uyurlardı, savaşçıların babalarının omuzları iyice çökerdi. Sonra kar dururdu. Günün gidişi, ertesi sabah 'kar yağmış!' denemeyeceğini iyiden iyiye belli etmiş olurdu zaten; kimse ümitlenmezdi uykuya dalarken.

Pazar is ile sis ise, cuma güneşti. Kendini sığınağına atmak için derslerin bitmesini sabırsızlıkla beklerdi. Son zil, sonra sığınak okuldan yürüyerek on dakika. Geniş salona açılan geçeneği koklaya koklaya içeri girerdi: Açıl susam açıl! Üç yeni kitap, yanılsamayla düşlemin yarı bulanık, yumuşak kucağı: "Uzaklarda mutlu birileri var, gün gelecek ben de gideceğim, bu korkular, bu kafa karışıklığı bitecek." Ya da: "Uzakta, gönül daraltan bir iklimde kan kardeşlerim var benim,

duygudaşlarım, bir gün buluşuruz, o mutsuzlar beni anlar, ben de o iklimde ürkerim, o dilde üzülürüm, öyle yazar giderim.”

Artık on dokuzuncu yüzyıla, İngiltere’ye uzandığında, ince, süzgün, bayılmaya hazır genç kızlara en takılgan, en zeki tavırlarıyla kur mu yapmazdı; şöminenin ateşini besleye besleye, reçelli çörekleri yuta yuta felsefe tartışan, başka işleri de yokmuş izlenimi veren şişman kadınların kucağına mı atlamazdı; yatılı okulun zorba müdürüne, mutsuzlukla ağırbaşlılığın verdiği özgüvenle kafa mı tutmazdı...

Cumaları bir haftalık cephanesini yığardı. Hep, yeni bir dilin lezzetiyle gelen yürekliliği, serüvenciliği, büyüdüğüne, güçlendiğine yordundan, kabardığından: Sarhoşluk düpedüz.

“Ah, yine sakarlığınız tuttu.”

“Ah, evet, yine sa-sa-sakarlığım tuttu.”

Öyle olmasa, cumalarla haftanın diğer günleri arasındaki karşıtlık silineceğine bilenir miydi?

Sokak başlarında öbür savaşın erleri vardı, mahalle arkadaşları; evde ise, yemek, dersler, yüklerle bir ağız dalaşı, hadiii kitapların başına... Yok, koynuna: Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, deve tellal pire berber iken, akıllı, lisan bilen, inançsız delikanlıların ayık kafalarıyla söz oyunları da babalarının ‘dünya görüşlerini’ çıtır çıtır yer iken...

Kitapların başında, o salonda duyduğu, sanrılı bir mutluluktan. Evin, sokağın rengini veren, ürküyle keder. Bu karşıtlık arada bir kafasına takılmıyor değildi. (Sisli cumaları, ya da sevinçle

uyandığı pazar sabahları.) Felaketlerle mutlu sonların birbirini izlemediğini sezecek kadar olgundu düşüncesi; ne de olsa, önemli yerlerin altlarını çize çize, yıldızlar, ünlemler kondura kondura okuduğu kitapları anlamaya başlamıştı artık. Birtirdiği her bölüm, görevini yapmış olmanın rahatlığından çok, ‘hımm’ demenin erincini bağışlardı ona. Bilgece sözler, özütler, altları çizildikçe onun olurlardı. Kişinin boyunun uzadığını duyması gibi bir tansık, öylesine de somut bir sahiplenme. ‘Yiyip yutma’ derim ben buna; oburluğuna yakışır.

Ne ki, süreğen mutsuzluğun mutlak bir umarı bulunduğunu sanacak kadar safdildi henüz; bütün olup biteni mutluluk ya da mutsuzluk sınıflarından birine sokacak kadar da delikanlı.

Sanırdı ki, kişi mutsuz olsa da, okuyup yazarak kurtulur. Yazıp kurtulur. Hep yazarsa hep mutlu olur. Yazıp kurtulan, biraz mutlu olan, bazen mutlu olan mutsuzların buluştuğu bir yer vardır bu dünyada.

Kanı biraz durulunca, gitmek istediği yer, kafasında şekillenmeye başladı. Babaocağından uzak olsun ki, ürkü kafasını karıştırıp yavaşlatmasın; sokaklarda anadilini iştirmesin ki, arzuydu, şiddetti, sözlerin yumuşak kılıfına girsin, yenir yutulur olsun. ‘Çok okuyan değil, çok gezen...’ misali, gördü işte. Ya da yaşı iyice bir durulttu kanını da, öyle gördü.

Savaşla barış, birbirinin bittiği yerde başlar sanırdı.

Kütüphaneyi keşfetmeden önce, cuma öğleden sonraları Sinema’ya sızardı. Sağına soluna

kaygıyla bakarak. Küf-talaş-kösnü, Zerrin'le Dilber, ezberlediği etler. Balık gibi; gerçekliklerine duyulacak inancı sarsacak kadar kaygan. Sonra o kokular (kösnü, parça, ayranpoğaça), kitap cildi ile sabun kokusuna karışıp eridiler: Hızlı adımlarla kütüphanenin temiz tuvaletine gider, işini bitirir, dönüşte mavi gözlerin her şeyi anladığı kurntusuna kapılarak geçip otururdu yerine. Kanının deliliğini yatıştırmanın yollarından biri de buydu; kendini en olmayacak yerde, en olmayacak kadınla düşleyerek. Hazdan sarsılmış bedeni, kitapların özütünü yutmaya yeniden hazır olurdu.

Geceleri, başka: görev gibi, uykusunu getirsin diye, her seferinde pişman olarak, yaygın inanış doğrultusunda yüzünde yeni sivilceler arayarak, üstelik doymayarak, daha kötüsü iyice acıkarak.

Gidip sorardı ona:

“*An Accidental Man* varmış bir de, o sizde bulunur mu?”

“Eee, var...” –‘A’nın başı tiz, titrek, sonu, sözcüğün gerisiyle uyumlu, güvenli tınlar– “...o, yazarın son yazdıklarından,” –buraya kadar yavaş, aksanı belirgin– “amışimdiyokuyucida!” – tek sözcük gibi, bir çırpıda–.

O aksanda kırık dökük bir şey vardı. Zengin Türkçesine karşın, ‘okuyucuda’ gibi sıradan, meslek jargonundan olan, Türk meslektaşlarının kullanmaya yanaşmayacakları kalıplara başvurmasında da. Güzelim bordo kazağının kolundaki söküğü gibi bir şey.

Günün birinde, o savaş bitti, cumartesiler önem kazandı, çünkü savaşçı çocuklar diskolara

gitmeye başladılar. Pazar geceleri ise, Ceyar'ı seyredip uyudular. İyi aile çocukları.

IV.

Pier 39'da kaç dil konuşulur?

Güneş batarken trompet sololar başlar, incik boncuk, Altınkapı Köprülü küllükler, kablolu arabalardan anahtarlıklar satanlar var. Hepsi kutu birayla kafa bulup hüzünleniyorlar. Sefeo'nun akşamüstlerini en iyi anlatan, onlar. Sözsüz. Konuşsalar, kara aksanları yabancı tınlayacak, soğuk, ürkütücü; sözlerin yarısı boşa gidecek. Şimdi, meydanı dolduran kalabalıkla trompetçiler arasında, hırçın da olsa, bir alışveriş var: "Evet, anladık, hüzünlüsünüz hepiniz, biz de öyle, dibe bat-bat-bat-battık, ama abartmayalım lütfen."

Saat yedi. Şimdi mahallede, kaçtığı şehirde, ertesi sabahın beşi. Mrs. Tüptürk'ün ülkesinde, üç.

Yerkürenin üstünde, herkesin aynı boşlukta asılı durduğunu duyuyor. Saat hesabı yapmaya iyice alıştı. Uzaktan kurulan bir bağ; doğaüstü bir güç gibi. O bağ, sıla hasretini kalp ağrısına çevirir, kaskatı, elle tutulur, gözle görülür bir ağrıya. Yok, neşeliyse Ali, çok seyrek olur ya, birazını Ankara'ya üflemesini sağlar. O bağ, gerekli.

Sinema, kütüphane, sonra fakültenin loş kantini, şimdi de 'cehennem dibi'. (Babasının sözüydü bu; Pasifik kıyısının Türkiye'ye uzaklığını

kastediyordu.)

V.

‘Bismillahirrahmanirrahim.’

Ali’yi kaçıran, bu ünlem oldu. Galiba. Ulus’ta akşam yemeğini yiyip işine dönmek üzere olduğu bir lokantada, ona öyle gelmişti ki, tek başına olduğunu kendisine son kez, kesin bir dille bildirmek için ünlemişlerdi o başlama sözünü: “Bismillahirrahmanirrahim. Sen git artık.” Evet, bismillah deyip gitmeli buralardan.

Ramazan ayıydı. Çorbasını alıp köşesine oturmuş, kaşıklamaya başlamış, sonra, kendisinden başka herkesin Kuranıkerim dinleyerek beklediğini, çoğunun da ona sorar, ayıplar, ya da anlamaya çalışır gibi baktığını fark etmişti. Yemeli mi, yememeli mi?

Beklediler, o da yedi. Neyi beklediklerini biliyor, kavgaya hazırlanıyordu. Sorsalar...

Sormadılar.

Lokantadan çıkar çıkmaz toslaştığı iki omuz, kararını kesinleştirdi.

Ama çorba çok lezzetliydi.

Burada trompetler de aynı şeyi deyip durdular: “Tamam, git artık... Hadi... Bismillah...” Daha ilk günden.

VI.

Şimdi Sefeo'dan, bu rengârenk havaalanından uçağa binerken bismillah demek hoşuna gidiyor. Canım, bu yaştan sonra değişmeyecek düşünceler, inançlar olduğunu bilmez değil ama, bu başka. Sağ ayak takıntısı gibi. İşte, koca kapı açılıyor, yolcular derin oyuğa girmeye başlıyorlar. O da eyrbasın halı döşeli, dingin geçeneğine sağ ayağını gömüyor. Bismillah, anadilinin kucağına. Yolcuları karşılayan hostese gülümserken ayağı takılıyor, düşmemek için çabalıyor, yalpalayarak, büyük, gülünç adımlarla duruyor. Yerleşmiş oturmakta olan birkaç yolcuyu ürküttü. "Affedersiniz, rica ederiz, siz iyi misiniz, evet, sağ olun, iyi yolculuklar, size de."

Hostes tatlı bir gülümsemeyle yanına gelip "İyisiniz ya?" diye soruyor. "İyiyim." En aksansız İngilizcesiyle, kendi ağzından çıkan sözün tadını çıkararak, bundan da artık utanmayarak. "Size bakarken ayağım takıldı, teşekkür ederim, bazen sakarlığım tutar böyle."

HAVADAN SUDAN

Yabancı öğrenciler ile konuk araştırmacılar için hazırlanmış olan kitapçığa baktım, orada da yazıyor: “Nasılsınız?” sorusuna ayrıntısıyla cevap vermeye zahmet etmeyin hiç.” Demek, bu söz gerçek bir soru değil de, esenleşilirken kullanılan bir ünlem. Türkçe’deki ‘n’aber’ gibi; hani kimileri ‘haberi’ almadan geçip gidiyorlar...

Üç tür karşılık var: İlki, ‘harika’, ‘mükemmel’, ‘müthiş’ gibi bir şey. Bunlardan birinin ardına, havanın çok güzel olduğunu ekleyebilirsin. Şemsiyesiz yakalandığın yağmur ‘harika’ olabilir, ortalığı nemli bir cehenneme çeviren güneşin ışığı da ‘mükemmel’... Bu sözcükler öyle ayağa düşmüş ki, kendini gerçekten çok iyi hissedenler, vurguyu daha da pekiştirmek zorunda kalıyorlar, ek açıklamalara başvuruyorlar. İşleri tıkırındaymış, şundanmış, bundanmış, daha önce hiç bu kadar iyi olmamışlar... Olmuşlardır. Neyse.

Bir de ‘iyi’ var. O kadarına gücün yetmiyorsa, ‘iyiceyim’ de olur. Gerçek anlamı –en iyi olasılıkla– ‘eh işte’. Bunu işitecek olursan, lafı pek uzatmayacaksın. Bu tür sözlerin yarısı havada asılı kalıyor gerçi. Gene de, asansörde iki kişi kalmışsan falan hani... Duvardaki resmi incele. Susarak değil ama... Sessizlik yok! Lafı uzatma, dediysem, nasılsın, iyi misin, diye uzun uzadıya konuşma. Başka bir şeyden söz et. O yapış yapış yağmura

‘harika’ demek bile, susmaktan daha makbul.

Kendini mutsuz, mızımız, kötü, tembel, sefil hissedenlerin işi zor. Amerikalıların çoğunun hayatında iyi günlerle harika günler birbirini kovalıyor çünkü. Bu ‘kötü’ler de üçüncü seçeneğe, ‘fena değil’e kalıyorlar. Evini özlediği besbelli olan öğrenciler, ‘Fena değil,’ diyor, yazılarının reddedildiğini öğrenen araştırmacılar, ‘Fena değil,’ diyor, bir sevdiği hasta olanlar, ‘Fena değil,’ diyor. Vizesi uzatılmayanlar, akşamdan kalma olanlar, yalnızlar... hepsi. Geçen gün, bıkkın suratlı bir adamla ta on ikinci kata çıktık; ben de onlar gibi olmaya çalışıyorum ya, hatırını sordum. ‘Fena değil’miş, asansördeki resmin özgün kopyasını Şikago’da görmüş. Bu ‘fena değil’, böyle işte. Oyuncululuğun dik âlâsı. Ben sana onu mu sordum?

Az tanıdığım kişilerle konuşmayı pek beceremem. Sevdiklerim, kendilerine karşı huysuz, yeni tanıştığım kişilere karşı yabani olduğumu söylerler. Doğru. Çok derine batmış olmadığımı da bile, en azından bunalırım. Dolayısıyla, ‘nasılsınız’lara dürüstçe cevap vermek benim için de olanaksız. Bana en uygun düşen hep üçüncü seçenek ama, birinciye yeğliyorum. Yalanın büyüğü küçüğü olur mu?

Araştırma merkezindeki her odayı açan bir anahtar verdiler. Kendini hep harika hisseden, iyi huylu, iyi yürekli yönetici-sekreter hanım, “İstedğin yere gir, çalış,” dedi. Arı gibiler. Günaydın. Nasılsın? Harika. Sen? Ben de. Gülümsemelerin hiçbirinin diğerinden farkı yok. Hadi! Bilgileri toplayalım, sayalım, sonuçları yazalım.

Bu oyuncu karıncalar, ülkelerine kısa bir süre

için gelmiş olan yabancıları, uzun süredir yaşamakta olanlarla bir tutuyor. Adım 'konuk' ya, aslında konukluğum bir haftadan uzun sürmedi. Amerika'da, doğma büyüme Amerikalılar var, bir de oraya sonradan gelmiş olanlar. Biz, gerçek yabancılar, kısa sürede ikinci kümeye katılıyoruz. Küçük kümeleri yuvarlayıp birleştirme alışkanlıkları, istatistik işlemleri için gereken sayıları tutturma amacına yönelik olsa gerek: Anlattıkları ne olursa olsun, kanıt göstermeyi, olasılıkları iletmeyi çok seviyorlar.

Konukluk duygumun saltanatı biterken, usullerince esenleşmeyi, yolları kimseye sormadan bulmayı, kendi ülkemi konuşulacak konular arasında son sıralara itmeyi öğrendim. Hazırcevaplığı, lafı gediğine koyunca da kısa bir kahkaha atmayı... Az şey değil; bunların her biri benim için belli güçlükler taşır. Böyle böyle, yalnızlık hissim koyuldu, yazdığım, içimden konuştuğum Türkçe acılaştı. Huysuzluğum, yabaniliğim, hepsi doğru da, bunlar ilişkiye susamaya engel değil ki...

Kişi bu konuşmaları bir sesle özetleyecek olsa, 'tıkır tıkır' demeli, ya da 'tık tık.' Benim alışkın olduğum konuşmalar, mıyır mıyır, fısır fısır, ya da gürül gürüldür. Bezgin, ürkek ya da coşku-lu. Oysa bu küçük tarım-üniversite şehrinde yaşayan insanların çoğunun, pazartesi cumaya düzenli akan, sabah yediyle akşam beş arasında ki her dakikaya eşit dağılan bir güçleri var. Ne taşan ne kuruyan. İşe isteksiz gelen, öğle yemeğinden sonra uyuklayan, sohbet ederken gülmeye başlayıp da toparlanamayan yok. 'İyiyim' cevabı ne kadar kararlıysa, kahkahalar ya da üzüntü ifa-

deleri de o kadar temkinli. Tık.

Aynı ses, kaldığım evde de bir yerlerden çıkıyor: Bana evlerinin bir odasını kiraya veren Anna ile Adam, seksenlerine yaklaşmış oldukları halde hâlâ çalışıyorlar. Adam, şehrin tarım fuarının düzeninden sorumlu; sabah beşte gidiyor. Kasaplığı, çiftçiliği de var ama, o işleri artık bırakmış. Anna, bahçıvan. Fabrikalara, evlere bahçe düzenlemesi yapıyor. Çocukları birer birer evden ayrılınca, pansiyonculuğa başlamışlar. Beni havaalanında karşılama inceliğini gösterdiler. Hatta Adam davrandı, bavullarımdan birini almak istedi, mahcup oldum. Elletmediğim iyi olmuş, çünkü daha sonra Anna'dan öğrendim ki, on beş yıl önce kalp krizi geçirmiş. Kendisinde de yüksek tansiyon varmış, bir de kolesterolü yüksekmiş. Geldiğimin ertesi günü, mutfaktaki tezgâhın üstünde duran ilaç şişelerini gösterdi, bıraksa Adam'ın ilaçları almayı hep unutacağından yakındı, ilaçların sabah sütüyle birlikte, bir de süt ile sebzeden oluşan akşam yemeğinden sonra alınması gerekiyormuş. Tıkır tıkır. Öğleyin sütün yanında biraz daha lezzetli şeyler yiyorlar. Izgara tavuk, biftek... Benim aklıma estikçe yemek yememe, fincan fincan kahve içmeme şaşıyorlar.

Anna'nın sigaraya alerjisi varmış. Hiç işitmemiştim. Ne demekmiş? Arnerikanca'da 'dumandan rahatsız oluyorum' demekmiş. Bu meret hayatı kısaltıyor, sevdiklerim bunu içtikçe aklıma erken göçecekleri geliyor, korkuyorum, içmesinler de daha uzun yaşasınlar... Yok. Alerji var. Kaşıntı kadar somut, haklı, mesafeli bir şey. Tık tık. Nasılsınız? Çok iyiyim. Ne var ki, sigaraya alerjim

var. İçimden belirtilerini sormak geldi, vazgeçtim. Evde sigara iilmeyecek. Eh, kendimi buna hazırlamıştım, bahçede okumaya alışmam gerekti, o kadar. Hatta Adam'ın akşam yemeğinin üstüne sigara tütürdüğünü gördüğümde şaşırdım. Yalnız, ben bahçede yaşamak zorunda kalmanın haklılığıyla dumanı gerine gerine üflerken, o, dumanı yere tükürür gibi veriyor, sigarasını da avcunun içinde saklıyordu. Bu yaşta. Sordum. "Yok, biliyor," dedi, " ama görmese daha iyi. Üzölüyor." Of of, birbirine sevgisi nefretine ağır basan, ölünceye kadar birlikte yaşama sözü vermiş olan her çiftin, bu çileyi çekme yöntemleri var. Bunlarınki, birbirini gözetmeye dayanıyor, ya da yıllar içinde öyle olmuş. Bizim evdeki yöntem farklıdır; ikimiz de, tek başına uzaklara gitme, yalnız kalma arzularımızı arada bir karşılıklı itiraf ederiz ama, birbirimizden vazgeçemeyiz. Savaş, barış, savaş, barış. Belki orta yaşa özgüdür, belki de huysuz adamların evliliklerine. Adam ile Anna hiç kavga etmiyorlar. Şakrak, ana bir kadınla, kendinden, hayattan, her şeyden hoşnut bir adam. Anam babam bu kadar gamsız olsalardı, ben de daha sıcakkanlı, iyi huylu olurdum. Bu yaşa geldiğimde karım da beni böyle sever mi? Hem ben bu adamın yaşına gelebilir miyim ki? Yalnızlık, hasedi de köröklüyor.

* * *

Televizyonu pek seyrek açıyor, çoğunlukla da hava durumu kanalını izliyorlar. Çiftçilikten kalma bir alışkanlık. Sıcaklıkla, yağışla yetinmiyor-

lar; nem oranını, rüzgârın yönünü, şiddetini, yağış olasılığını, nasıl bir yağmur yağacağını uzun uzun konuşuyorlar. Her sabah Anna'dan ayrıntılı hava raporunu alıyorum. Mısır tarlalarının, komşunun köpeğinin, torunlarının yağmurdan, sıcaktan, nemden nasıl etkileneceğini biliyorlar.

Gitgide kaynaşıyoruz, o tık tık konuşmaları-mız değişiyor, hatta bazen ağzımdan Türkçe çıkı-veriyor. Bir ara, bunlar başka Amerikalılara ben-zemiyor, diyecek oldum. Saçma. Haset de ayrımcılık eğilimi de bitmiyor, olsa olsa biraz budanı-yor. Neyse, Türkçe konuşup da 'pardon?' karşılığını alışım epey gülünç oluyor. O yakıştırma tanıdıklık duygusu bitiyor hemen. Tanıdık değiller ama, olsun, tanışıyoruz işte. Türkçe söylediğim hiçbir sözün Adam'a da Anna'ya da hiçbir şey ifade etmeyeceği gerçeği, üzmemekten çok şaşırtıyor beni: Sen o kadar şeyi paylaş, aynı evde yaşa, aynı şeylere gül, sonra günün birinde, "Çok yaşa!" dediğinde karşındaki boş boş bakmaya başlasın. "Çok yalnızım," de, anlamasın. Çok tuhaf! Üst üste 'çok çok çok' dediğimde kapıldığım duygu gibi tuhaf. Bilgisayar hiçbir arzumu yerine getirmez olduğunda yaşadığım aldatılmışlık duygusuna da benziyor biraz. Hani artık iyice içli dışlı olunmuş bir makine ansızın hiçbir komutu anlamamaya başlar da, insan inanamaz, içinden, 'Yalancı!' demek gelir.. 'Bal gibi anlıyorsun da, anlamazlıktan geliyorsun.'

* * *

İki eski arkadaşım ziyaretime geldi. Evlenip

Amerika'ya yerleştiydiler, en az dört yıllığına. Türkçe konuşmayı zlemişler, eski arkadaşlarını zlemişler, kendilerini hep biraz yabancı hissediyorlar. Evin odalarından birini kiraladılar, geldikten iki gün sonra da bütün izinlerini burada, benimle geçirmeye karar verdiler. Anna, "Arkadaşlarını çok sevdim," dedi. Sabahları ben işe gidiyorum, İhsan uyuyor, Selda Anna ile bahçeye bakıyor, havuzdaki balıkları besliyor. Akşamüstü şehirde bir yerde buluşup bira içiyoruz, konuşuyoruz.

Selda'yla İhsan birbirlerine çok düşkünler, yorgun düşecek kadar. Dengeleri ince; birbirlerini hiç acımadan kırmak, sonra da tekrar sokulmak üzerine kurulu. Ormanda kaybolmuş iki çocuğa benziyorlar. Tanıdığım şeylerle, tanıdığım durumlarla karşılaşınca seviniyorum ben. Birlikte şikago'ya gittik, İskele'de yürüdük, gkdelenlere çıktık, yanımızdan süt içen, sigara içmeyen, dimdik, sağlıklı Amerikalılar geçti, biz kamburumuzu iyice çıkarttık, konuşmaya devam ettik. 'Nasılsın?' sorusuna ayrıntısıyla, havayı suyu karıştırmadan cevap vermeye doyamadım. İki aydır konuşmak zorunda kaldığım dilin keçiboynuzu tadından usanmışım. Bu dilde bütün yaşantılar biraz yabancılaşmış, üstelik o tık tık konuşmaların sonuna eklenen havayla su, sevinci, hasreti, merakı, yıldığı iyice seyreltmış meğer. Konuştukça aıldım. Onları güldürmek, şaşırtmak, ağlatmak, eğlendirmek istedim, iki aydır glmediğim kadar güldüm, hatta bira yerine viski içtiğim bir akşam ağladım. Üçümüz de doyduk.

Yola çıkacakları sabah, Anna'yla Adam'ın evde olmadıklarını fark ettim. Kiliseye saat ona doğru giderlerdi, Adam'ın kamyoneti de yerinde yoktu. Bunda bir iş var. İkinci kahvemi içerken Selda aşağı indi. Günaydın. Söyle bakalım, yola çıkmak mı daha güçtür, yolcu etmek mi? “Bu sabah için pek uygun bir konu değil,” dedi Selda, “üstelik tam yola çıkacakken yansız, sağlıklı bir değerlendirme yapamam.” Pıstım. Ooo, acı Türkçe hortluyor, İngilizce'ye çalmaya da başlıyor, üstelik Amerikan deneyciliğiyle birlikte. Ayrılıkları hiç sevmem. Zaten İhsan da aşağı iner inmez, “Hava harika!” dedi, arkasını döndü, kahve süzmeye koyuldu. Kapıyı açtım, baktım, gerçekten de hava harika mı sana! Hadi bakalım. Bu ihtiyarcıkların başına bir iş gelmiş olmasın? Saat on olmuş. İhsan'la Selda on bir gibi çıkarlar, hayırlı yolculuklar, ayrıntıları düşünmeyeceğiz, zaten tekrar dil değiştiriyoruz. Önce kütüphaneye gider çalışırım, sonra havuza giderim, öğleden sonra kütüphaneye gider çalışırım, akşam olur. Şehirde bir şeyler atıştırıp kendimi bir sinemaya attım mı, uyku saati gelir. Yarın iş günü. Erkenden giderim, çıkışta da kütüphaneye gider çalışırım.

Adam'ın kamyonetinin homurtusunu işittim. Sırtım kasıldı. Baktım, içinden Anna çıktı. Yalnız. Eee? “Günaydın.” Günaydın. Eee? “Tam yola çıkılacak hava,” dedi, “nem azalmış, hafif esinti de var, soğutmayı çalıştırmadan gidersiniz. Bütün gün soğutmayla gidince baş ağrısı yapıyor.” Onayladık. Eee?

“Adam’ı hastaneye kaldırdım,” dedi. Gece göğsüne ağrı girmiş, apar topar gitmişler. Eh, söy-lesene teyzecim, anlatsana, biz hava durumunu böyle laf olsun diye mi konuşurduk... Yine mi baş-lıyoruz, tık tık... Hay Allah, hiç işitmedik gittiğini-zi, enfarktüs mü? Değil galiba. Şükür. Bize neden haber vermedin? “Sağ olun, yapacağınız bir şey yoktu ki, atlayıp gittik, sonrası doktorlara ait.” Gi-dip görsek, dedim; “Odasında telefon var, bak nu-marası şurada yazılı,” dedi. Tık.

Selda son kahveleri getirdi, bir sigara daha yaktım. Hep burada kalamazlardı ya, işleri güçle-ri var. Bahçeye dağılmış elmaları gösterdim. Bu ağacın elmaları çürük çarık ama, Anna onlardan püre yapıyor. Hemen toplamazsan tavşanlar kapı-veriyor ha! Elimiz değdiğinde şu sepete bir iki atı-yoruz. Selda biliyormuş, Anna’yla her sabah top-lamışlar. İhsan, “Nedir elma püresi?” diye sordu, “Hani bebeklerin yediğinden mi?” Tarif ettim. Tı-kır tıkır. Adam hastanede. Tık.

Şehre kadar birlikte gittik. Amerikalıların dinçliğiyle ölçülü neşesini yolcu etme törenine uyarlayıp taklit ettik. Bayağı da güldük hani. Be-nim rolüm, sanki ertesi gün gene görüşecekmişiz gibi havadan sudan konuşmayı gerektiriyordu. Onlar da beni şehirde bırakırken teşekkür edip çalışmalarında başarılar dilediler, “Türkiye’ye dönmeden önce sen de bize gelebilirsen sevini-riz,” dediler. Sesler hep yüksek perdeden, hatta tam İhsan gaza basarken de düpedüz bağırarak: “İyi yolculuklar!” “Hoşçakal!” Son hecedeki ‘a’lar kısa olacak. Böylece, kahkahalar arasında veda-laştık. Kütüphaneye, oradan yüzmeye, oradan da

kütüphaneye gittim. Tık tık tık. Ihsan da benim gibi, ya iyi bağırıyor, ya da ‘a’ları çok uzatıyor.

* * *

Ertesi akşam eve döndüğümde, Adam’ı bahçede buldum. Anna’nın ışığı sevmeyen çiçekleri için gölgelik yapıyordu. O sabah bir-iki tetkik daha yapmışlar, enfarktüs olmadığı kesinleşince salmışlar. “Doktorlar çok kuralcı,” diye yakındı, “her hasta her gün tartılır mı yahu? Üstelik saat kaçta, biliyor musun? Sabahın üçünde. Dün gece yatmadan, sakın beni tartmaya gelmeyin, dedim. Dün neydiysen bugün de oyum.” Oksijen maskesini de çıkarıp atmış. “Kendilerini sağlama almak için yapıyorlar bunları, başlarına iş açılmasın diye.” Hava gene ısınmış, nemlenmişti. Sen de tam taburcu olacak günü buldun, dedim, bir gün önceki ılık, kuru havayı anlattım. Türkçe’de ‘limonata gibi’ deriz. Bu benzetmeyi çok sevdi, uzun uzun güldü. Sigara tuttum, yaktı, “Eee, gitti seninkiler, gene yalnız kaldın,” dedi. Evet, doğru. Başka ne desem? Konuşma buraya kadar usulüne uygundu, şimdi içeri girerken söyleyecek bir söz gerek; bitirirken kısa bir söz iyi oluyor. Bu durumda ne demeli? Ya, gittiler. Kapıya doğru seğirtiyordum ki, “Sen nasılsın?” diye sordu, “kaç gündür görüşemedik.” Hadi cevap bul bakalım. Üç seçeneğin var. Amca işine bakacak. Testere elinde, bekliyor. Fena değilim, dedim. Sonra biraz ayrıntıya girdim: İç güveysinden hallice. Açıklamam uzun sürdü ama, sonunda anladı. Galiba.

EVÇİL HAYVANLAR

I.

Susmaya çok önce başlamış, evi ikiye bölmüştük. Böyle zamanlarda kapılarını sıkı sıkı kapar, duyargalarını iyice açar. Gözlerini şişirir, evin içinde bulanık bir kasvet gezdirir. Bende arada bir dinçlik çakar ama, ona işlemez, söner. Onun yılgınlığı bana bulaşır. Böyle böyle, gök kararır, güneş islenir, duvarlar çatlar, odalar havasız kalır; birlikte batmamak için birimizin dışardan kan alıp gelmesi gerekir. Sokaktan, işten, başka birinden... dışardan. Gücünü toplayan, yanaşır, sokulur, dilenir. Patlar, söver. Ağlatır, güldürür. Güzel ağlar, güzel güler. O zaman yeniden tutuşuruz, soluk almaya başlarız. Oh çekerim uzun uzun ohh diye. Kapıları pencereleri ardına kadar açıp da eve serin bir yel doldurduk mu tamamdır.

Bu sefer öyle olmadı, tutuşamadık. Sağ kalmak için geceyi gündüzden, içeriyi dışarıdan, karayı aktan, masumiyeti melanetten ayırdım. O içerde yavaş yavaş önündeki kitaba batıyor, boğulacak. Bensiz sağ kalmayı kuruyor ama, benle hesabını bitirememiş: Akşamları beni bekliyor, beni kokluyor, kasvetini hışmını üstüme üflüyor, benden besleniyor, anlamaz mıyım. Çekip gitsin kolayla.

O geceden beri, sigara içmek için balkona çıkarken yan gözle bakıyorum, kafasını kaldırmıyor. Koltuğunda büzüştüğünü duyar gibi oluyorum. Belki de kasılıyor, sayfa çevireceği varsa bile bekliyor.

Sabaha karşı, köşe lambasının çıtıyla yok oluyor. Odalarımızı ayıran geçeneğe vuran ışık sönerken tan ağarıyor. O, aydınlıkta uyuyor, ben çıkıyorum. Yüzüme çarpan serin yel, kararlı, kalın bir fırça darbesi gibi, iki hayatım arasındaki sınırı çiziyor. Komşulara günaydın derken, üstümde uykusuzluğun geçici sarhoş dinçliği var.

Temiz, beyaz gün, belleğimdeki boşlukları istediğim yerde açıyor. Mutlak sessizliği başlatan son duygusunu iyi hatırlıyorum. Hayvanı gezme-ye çıkarışım ise pis bir bulutun ardında. Geceleri bulut üstüme çöküyor, ayrıntılar hortluyor. Parka gidişimiz, tasmayı çözüşüm, hoplayıp zıplamasına bakarken içimdeki haklılık duygusunu bileyişim, göz göze gelmemeye çalışarak tasmayı tekrar bağlayışım, isyanımı acımasızlığa ulayışım. Islak toprakta ağnadı önce. Sonra geldi, patilerini omzuma dayadı. Boğazıma bir yumru oturdu, yüzümü yüzüne yaklaştırdım, gözlerine baktım. Islak kara bir iyilik. Kadınlar kanar buna. Tiksindim, gözlerim ıslandı. Tiksindim.

Yarı uyur yarı uyanık gördüğüm bu karaba-sanlar, sabahki arınmışlığın bedeli gibi. Günün temiz, dinç güleçliği de sahici, gecenin tükenmişliği de. O geceden önce, ikisi de eğretiydi üstümde.

II.

Biliyor. Bildiğini biliyorum. Bildiğini bildiğimi bilip bilmediğini bilmiyorum. Söyemez.

Birbirimizi görür görmez bastıran muhtaçlık da böyle kestiydi sözümüzü. Çok oldu. Kuşku ile ikircimden, doğru yanlış sezgilerden türeyen bir oyun oynadık. Sırayla köle olduk, efendilik tasladık. Dilendik, uykusuz kaldık. Hayal kırıklıklarını nefret sandık, açlığı hışım. Kiraz yedik, deri çizdik. İğde kokladık, yumruk kırdık. İçki içtim, tatlı yedi. Yaşımız da daha gençti.

İğde kokuları uçup giderken sordu:

— Bana âşık mısın?

— Sen?

— Ben de.

Benden daha yürekliydi, yüreklidir. Şimdi bu inatçı suskunluğu, bu ikili hayatı sürdürerek, güç olanı gene ona bırakıyorum. Konuşmam için yüzüme bakması, anlatmam için onun söze başlaması gerek. Açıkça sorsa, itiraf edeceğim. Sustukça inkâr koyuluyor. Burgaç.

III.

O gece soluk soluğa eve döndüğümde, kapıyı

açışımındaki ürkeklikle soluklarımın karşıtlığından irkilip kafasını kaldırdıydı. Pardösümdeki lekeler gözünden kaçmamıştır. Banyoda temizlenirken, ayak seslerini işittim. Merakının küskünlüğe baskın çıkacağını kestirememişim. Banyo anahtarının sesi evin koyu sessizliğinde çakınca, kısa bir süre durakladı, sonra geri döndü. Mutlak suskunluk, seslere, devinimlere duyarlılığımızı iyice bilemiş: Donup kaldığı o kısa duraklamada her şeyi anladı, sonra korkusunun üstesinden geldi. Bahçeye, kulübeye bakmak isterdi herhalde ama, o kadarına kalkışamadı.

Dinlediği müziği sonuna kadar açması güç toplamaya, korkusunu geçirmeye mi yönelikti, yoksa çıkardığım sesleri işitirse küskünlüğünün katışıksız nefrete dönüşeceğini mi düşündü? Bilemiyorum. Belki işimi rahatça görmemi de gözetmiştir, o sessizlikte rahatça temizlenemeyeceğimi tahmin etmiştir.

GÖÇMEN

I.

İskele meydanından bu yakanın her semtine otobüs kalkar. Sabahın erken saatlerinde, bir de akşamüstleri kuyruklar upuzun. Her biri iki kere dolanıp durağın dışına taşıyor. Birbirine bakan, birbirini gören, seyreden, inceleyen, süzen yolcular, ancak ilk gelenler. Sonra, tek parça oluyoruz, iç içe geçiyoruz, dokunarak anlaşıyoruz. Zorunlu olarak. Birçok beden, sanki bir kil hamuruyuz. Kararsız bir el o hamuru yoğurup duruyor. Önce bir çubuğuz, sonra kocaman bir U oluyoruz, sonra, uyuyan bir yılan. Otobüs yaklaşıyor, yılan kıpırdanmaya başlıyor, bir bakıyoruz ki kafasını deliğe sokmuş, başlamış kıvrıla kıvrıla içeri girmeye. İçerde kararsız el yilandan cayıyor, hadiii tekrar yuvarlanmaya başlıyoruz. Büyüyoruz, küçülüyoruz, sonunda artık bir yumurtayız. Dev bir kuşun yüzeyi pütürlü yumurtası.

Çantalarla fileler eziyor; delikanlılarla yaşlı teyzeler kucak kucağa; bir çırak, önlerden yükselen buyruğa uyarak, arkalar boş kalmasın diye, ortadaki öbekten sıyrılıp kopuyor; bir ayağı portakal dolu bir torbayı, diğeri yaşlıca bir beyin çantasını yokluyor; çantanın bir yarısı, başka bir yolcunun pardösüsünün içinde; adam durumun

farkında, ama kıpırdayamıyor.

Kalabalık saatlerde, bedenler sınırlarından vazgeçiyor.

Oysa şimdi, saat üç buçuk ya, duraklar تنها. Meydan neredeyse boş. Bir avuç yolcu, otobüs bekliyoruz, hepimizin burnu havada. Bu saatte, bir, sınırlarına sahip çıkacaksın, başkalarına dokunmak yasak; iki, üstünde seyirlik bir şey olacak. Övünebileceğin, sergilemekten hoşlanacağın bir şey.

Ben bu saatlerde kazara birine çarptığımda, ya da daha kötüsü, dokunduğumda, çok utanıyorum. Ayıp oluyor. Sabahın acar kalabalığı yok, akşamın bitkin kargaşası yok. Ne bu? İstemeden olduğu anlaşılсын diye çabalaman gerekir, ama kanıtlayamazsın. Ancak özür dilersin. Büyük bir suç işlemiş gibi: “Afedersiniz, çok affedersiniz!” Bu ise, ya itirafa benzer, ya da ciddiye alınmaz. Bağışlandığımı hissedemem, yolculuğun geri kalanını tescilli bir sapığın utancıyla sürdürürüm. Bazen de özür dileyemem, sesim çıkmadığından. Pis bir şeye değmiş gibi olurum, kendi sarsaklığıma ilenirken. Çarptığım, dokunduğum, ayıptır söylemesi ellemiş gibi olduğum kişinin yüzü de, üstüne bir şey dökülmüş gibi. Çöp, çorba, bir şey. Şaşkın, buruşuk, ‘dikkat etsene’ der gibi şımarık...

Özür dilemeyen bazıları ise, birine çarpınca hırçınlaşanlardır. Dokunan, çarpan, teğet geçen kendi elleri, belleri, kışlarıdır; gene de bakarlar, ‘Senin oran benim buramda ne arıyor?’ diye sorar gibi. ‘Ya seninki?’ diye dırter karşı taraf. Ben bu soruya, ‘Sevgi şefkat,’ diye cevap vermek isterim, keyfim yerindeyse. Yalan da olmaz hani. Bunca

hırçınlığın, yorgun sertliğin ortasında... yolculuğumuzu el ele yapsak... n'olur ki sarmaş dolaş yol alsak?

Bazıları, ne güzel, yalnızca 'pardon' derler. Pardon: Kısa, kesin, kararlı, yabancı dilde. Tamam.

II.

Bazen diyorum ki, sınırmış, kuralmış, boş laf! Aslolan, benim üveyliğim. Vapura biniyorum, yutkunuyorum, martılara simit atıyorum, yutkunuyorum, kısa eteklere yutkunuyorum, üstüm başım bozkırlı.

Gerçi bu koskoca şehir, bu taş toprağı altın, yani on kişiden yedisi sekizi zaten birbirinin üvey...

Yok, yerleşmiş olmak başka işte. Göçmen olursun da, gitmeyeceğini bilirsin. O zaman sen artık oralısındır, yeni gelen herkes üvey kardeş. Göçüp yerleşmek başka, kaçgöç yaşamak başka. Bir gün gideceğini biliyorsan...

Bir gün gideceğini biliyorsan, en çok yeni gelenleri seversin. Yeni geldiği hemen belli olanları, seyirlik değil seyirci olanları.

III.

Her gün bu saatlerde vapurdan inip durağa yürüyen bir kız var. Güzelliğini –bilmeyenlerden desem olmaz da– devamlı hissetmeyenlerden. Martıları, yerleşik yakışıklı çocukları seyrederek yürür. Şehrin bileziğidir. Vapurdaki rüzgâra yeğni bir yel ekler, yelin içinde şıkır şıkır bir ses vardır. Güverteye adımını attığı, görmeyenlerce de sezilir. Buralı değilse de, kalmaya niyetli. Gibi.

Artık şaşırmaz olmuş seyyar satıcı var, her sabah meydanda belirir. Çakmak, bağcık, selpak, ayakkabı boyası. Buralı değil. Kalıcı. Ölüsü bile gitmeyecek kendi toprağına. Yaklaşıp da hatırını soramadım; üstüme vazife değil. Buralı değilim ben; o ise, Çorumlu ama, kalıcı.

IV.

Bugün vapurdan indim, baktım, seyirci güzel yok. Kim ne teşhir ediyormuş, göçmenler nerede, buralılar, buraya sığışmaya çalışanlar nerede? Yutkuna yutkuna bakınırken, yedi-sekiz yaşlarında gariban bir çocuk gördüm. Koşa koşa seyyar satıcının yanına gitti. Ayakkabı boyası, bağcık, selpak... Düşündü, taşındı, sonunda parasını uzatıp bir selpak aldı. Pakedi uzun uzun elinde çevirdi, oynadı, cebine koydu.

Yalnız mı? Evet.

Sekiz yaşındaki çocuklar selpak alır mı? Yok, anneleri alır, onların ağızlarını siler.

Herkesin sahip olduğu, kapmaya çalıştığı, sergilediği bir şey var burada. Yavrucak da biriktirmek istiyor. Cebinde bir şeyi olsun. Bozkırdayken, çok eskiden, benim misketlerim vardı, bir de eski bilet koçanlarını saklardım. Amcanın tablası var, kızın mağrur yürüyüşü, İstanbulluların ya da İstanbullu olmuşların ise endamı, allısı, güllüsü, orta sınıf markaları, lakosttur, dakırstır... Afili sakallar, boyalı ağızlar, burunlar, fileler, çantalar... O da, işte, bir şeyi olsun istedi. Annesi olsaydı selpağı alıp içinden iki tanesini cebine koymuş olurdu.

Yorulmuşum, yutkundum.

Seyirci kızla Çorumlu amca çocuğu gördümü, bilmem. Sanmam. Oğlan selpağı aldı gitti. Kendine ait bir paket, yoksunluğa, yalnızlığa iyi gelir.

Büyüyecek, İstanbullu olacak. Biriktire biriktire.

Ben de bozkıra döneyim artık.

İKNA

I.

— Rüzgâra hışırtı eklendi, çıkageldin. Melek.

— Ağaca bakarsın, toprağa basarsın, bir lokma ekmek yutarsın. Şöyle bir dolan da gel, bir uyu uyan, bak bakalım.

— Sendeki ak ışık yok başka kimsenin yüzünde.

— Saatler tıklar, ağaç değişir.

— Ben evime dönüyordum, efendi gibi. Belli belirsiz bir sıra hasreti çekiyordum, çocuk gibi, sana veda edip yola koyulmuştum. Gecenin ışıklarından kaçıp uzun, toprak yolu seçmiştim. Seni hafifletmeye çalışıyordum. Seni, ışıkları.

— Toprağa kar yağar, aynı ışık başka düşer.

— Rüzgâr gibi düştün önüme. Kış güneşi. Ak ışık seni. Selamınla kamaştım, karardım, peşine düştüm.

— Ekmek bayatlar.

— Seni analı babalı bir güzel sanmıştım. Gece ışıklarına, asfalta korkusuzca dalan.

— Şöyle bir kapa aç gözünü. Kimse aynı rengi görmüyor. Başka topraklara basıyoruz.

— Ağaca sevinçle baktım, toprağa sıkı bastım, bir lokma ekmek yuttum, yalandım. Yok, ben hayatımda senden daha güzel bir şey görmedim.

— Saat sevişirken de tıklar. Durmaz.

— Plastiğe plastik diyorsun sen, tahtadan da metalden de geride tutuyorsun. Ben bunu bilemiyorum her zaman; çıplaklığım, alıklıktan. Seninse, kanatların zırh gibi üstünde.

— Bir söz söyledin, uçtu gitti. Yazdın, silindi.

— Çok kelime biliyorsun, hepsini kullanmıyorsun. Bende onca söz ateşledin, hiddetimdeki esirgeyen ışığı görmez misin?

— *Bir* söz söyledin.

— Ben evime dönüyordum. Sıradanlık ve masumiyet mertebesine ulaştım sanıyordum. Hayır işi aranıyordum. Bulmak, haber vermek, karışmadan bakmak istiyordum.

— Aslolan, selamlaşmamızdır. Aradaki kamaşma, kaza.

— Bir söz söyledim, uçtu gitti. Yazdım, silindi. Birer şiir söyleyip yolumuza gidiyoruz.

— Birer şiir söyleyip yolumuza gidiyoruz. Sevinçli ağaçlar kalabalıkta kayboluyor, taze ekmekler kalabalıkta kayboluyor. Sözün uçup gidiyor, yazdığın siliniyor.

— Apansız ünlemlerindir, bir de gamzelerindir seni ele veren. Ünlediğin söz daha önemlidir. Ne dediğine bakmam gerçi; aslolan, sestir.

— Aslolan, buluşmamızdır. Kamaşman, kaza. Sözün, kaza.

II.

Seni ilk gördüğümde, ben bu bakışı bir yerden tanıyorum, dediydim. O yaralı, oyuncu bakışı.

Şimdi, çiviye yamultmadan çakanın, on üç rekâtı kaytarmadan kılanın, ölüsünü usulünce gömenin bakışını istiyorum yüzüme. Sağlam selamlar vereceğim herkese.

Kabuğumu zarıfçe kırdın, melek. Onarıyorum.

V_{AHŞİ}

Selim, ben, köpek, oturduk. Köpeğin adını bilmiyorduk. Kafasını kucağıma koydu, patileri elimde, oturdu. Bütün gün kafesinde hışımla dolandığını görmüştük; gece o mu değişti, biz mi, bilemedik. Yakamoz vardı. Yakamozlar vardı, gerçekten, onlara baktık. Ben kafayı bulmuştum, bütün hayatımı anlattım onlara. Anamı, babamı, çocukluğun kasvetini, o ikisine olan ihtiyacımı. Dinlediler; ikisi de hem sabırlı, hem iyi yürekli. Bu yaştan sonra sadık dost bulunur mu, bulunmaz sanırdım, bulunurmuş. Selim'i iyice sevdim, hayvanı sevdim, yakamozlara baktık, oturduk. Çok sevindim. İkisini de sıkılmış olmaktan korktum sabahleyin: Bir canlı bir başkasının hayatını dinlemeyi neden istesin? Olmaz. Selim, "Günaydın," dedi, "uyanamaz bu dedim," dedi, " dün gece çok sarhoştum, telefon edip uyandırmalı." Köpeğe uğradım: Kafeste. Kafasını sevdim, sağ ol, dedim. Selim'e bir şey diyemedim. Vedalaştım, isteksiz, yorgun, mahcup. Şehre döndük, köpeksiz sokaklarda yürüdük, işimize baktık.

HASTA

Çocuk hastaydı, okula gitmedi. Gidilmeyen okul büyür, görülmeyen öğretmen somurtur. Ürkü sabah tırmanır, gece uyku yer. Rüyada öğretmen eli öpülür, şamarına tapınılır, af dilenir, olmaz, sabah ürkü tırmanır, karnına saplanır.

Çocuk hastaydı, okula gitmedi, güzel, ama her şeyin bir bedeli var, geceden kalma kâbuslar kahvaltıdan sonraki uykuyu yakaladılar, ateşli uyku kolayca eridi, şişman çocuklar geldi, dost çocuklar derse girdi, büyük çocuklar alay etti. Uyku az daha eriyip odaya doğru akınca, mutfaktaki anne sesi işitilir oldu. Alay eden çocuklar kaçtı, çocuk tahtına çıktı, tacını giydi, hepsine ateş etti.

Kral hastaydı, hepsi birden “Ateş etme,” dediler, “bu kadar da olmaz, ateş etme, yumruk sallama, cevap ver, alay et.” Anne geldi, öğlen oldu, baba geldi, “Yapma, dur,” dediler, “herkes kardeş.”

Ateşi, herkesi kardeş sanmasına izin verecek kadar yüksek değildi artık. Herkes kardeş değildi.

“Eh, o zaman, mutfakta türküyü söyleyip beni şaşırtmayın, herkesi kardeş sanmayayım,” dedi çocuk, “bir de, beni marangoza çıkar verin; eksiğim budur.” Okuma yazmayı, hesabı iyi biliyordu.

Çok hastaydı.

TOPRAK

Allah bilir ya, ben bu sevdalara, sevdalara birer neden yakıştırdığımda, ölmeye yakın olurum. Her birine üç-beş kuş kondururum, ihtiyar. Kondururum da, o zamana hepsinin harı sönmüş olur. Olmaz mı, yoksa insan neden ölsün?

Şimdilik şu:

Her kim ki kibirlidir, direnir, o senin can suyundur, sen onun. Toprak değiştirirsiniz, can yakarsınız.

Bi duramadın, ölemedin. Herkes ölüyor, sen can suyu peşinde, toprak toprak...

Hadi durul, soğu, sonra da öl.

SES

Aslolan sestir. Sözden bir şey çıkmıyor.

CEM ATBAŞOĞLU

SES

ÖYKÜ

İlk kitabı *Ars Longa Bahar Kısa*'yı 1995 yılında yayınlayan **Cem Atbaşoğlu**, yeni öykülerini topladığı *Ses* adlı yapıtıyla Can Yayınları'nda. *Ses*'te on öykü yer alıyor. Bu öyküler benzer izlekleri sürmekte; kentli insanın yalnızlığı, içe dönüklük ve yenilik arayışı. *Ses*'teki öyküler giderek kısalıyor. On öyküden sonuncusu, tek satır. Bu, kitabın ana temasına biçimsel bir destek sanki. Çünkü son öyküyü oluşturan tek satır şöyle: *Aslanan sestir. Sözden bir şey çıkmıyor...* Zaten yazmaya iten de bu sesler değil midir insanı. Bu, bütün bu seslerin bize kendi hikâyelerini anlattıklarını işaret eder. *Atbaşoğlu*, dili oldukça ekonomik kullanıyor; kendine özgü, yalın, damıtılmış öyküler yazıyor. Öykülerin arka plânında ise yaşadığımız toplumun sorunları var; bireyin kalabalığın içinde gittikçe yalnızlaşması ve seslerin çoğalması.

KAPAK RESMİ: VICTORIA STEIN

ISBN 975-07-0554-8

9 789750 705540

<http://www.canyayinlari.com>

KDV İÇİNDEDİR